A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2025. augusztus 1.*

„Előzetes döntéshozatal – Határellenőrzések, menekültügy és bevándorlás – Bevándorlási politika – 2008/115/EGK irányelv – A harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normák és eljárások – A 3. cikk 4. és 6. pontja, a 7. cikk (1) és (4) bekezdése, a 8. cikk (1) és (2) bekezdése, a 11. cikk (1) bekezdése és 13. cikk – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Kiutasítási határozat – Az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzése – Beutazási tilalom – Keresettel megtámadható közigazgatási aktus – Az e határidőre vonatkozó rendelkezést nem tartalmazó kiutasítási határozat végrehajthatósága – Hatékony jogorvoslathoz való jog – Jelentős idő elteltével meghozott, beutazási tilalmat elrendelő határozat”

A C-636/23. sz. [Al Hoceima][i] és C-637/23. sz. [Boghni] [i] egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott két előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyeket a Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság, Belgium) és a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság, Belgium) a Bírósághoz 2023. október 24-én érkezett, 2023. október 16-i határozataival terjesztett elő a

W

és

a **Belgische Staat** (C-636/23),

valamint

X

és

az **État belge** (képviseli: secrétaire d’État à l’Asile et la Migration) (C-637/23)

között folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

* Az eljárás nyelvei: francia és holland.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

tagjai: M. L. Arastey Sahún tanácselnök, D. Gratsias, E. Regan, J. Passer (előadó) és B. Smulders bírák,

főtanácsnok: D. Spielmann,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– X képviseletében M. Demol avocat,

– a belga kormány képviseletében M. Jacobs, C. Pochet és M. Van Regemorter, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: T. Bricout avocate,

– a cseh kormány képviseletében A. Edelmannová, M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében J. Möller és A. Hoesch, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében A. Katsimerou és S. Noë, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2025. január 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 348., 98. o.) 3. cikke 4. és 6. pontjának, 7. cikke (1) és (4) bekezdésének, 8. cikke (1) és (2) bekezdésének, 11. cikke (1) bekezdésének és 13. cikkének az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkével összefüggésben történő értelmezésére vonatkoznak.

2 E kérelmeket a W (C-636/23) és X (C-637/23) harmadik országbeli állampolgárok, valamint a Belgische Staat (belga állam), illetve az État belge (belga állam) között, kiutasítási határozat és beutazási tilalom tárgyában folyamatban lévő két jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2008/115 irányelv (2), (6), (10), (11) és (14) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„(2) Az Európai Tanács 2004. november 4–5-i brüsszeli ülése sürgette egy közös normákon alapuló hatékony visszatérési és hazatelepülési politika létrehozását annak érdekében, hogy az érintett személyek emberséges módon, és emberi jogaik és méltóságuk teljes mértékű tiszteletben tartása mellett térhessenek vissza.

[…]

(6) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a harmadik országbeli állampolgárok illegális tartózkodását tisztességes és átlátható eljárással szüntessék meg. Az EU általános jogelveinek megfelelően az ezen irányelv értelmében meghozott határozatokat eseti alapon és tárgyilagos kritériumok szerint kell elfogadni, ami azt vonja maga után, hogy az illegális tartózkodás puszta tényén kívül egyéb szempontokat is figyelembe kell venni. […]

[…]

(10) Abban az esetben, amikor nincs ok azt feltételezni, hogy aláásná a kiutasítási eljárás célját, az önkéntes visszatérést előnyben kell részesíteni a kitoloncolással szemben, és az önkéntes távozásra egy időszakot kell megállapítani. Az önkéntes távozás határidejének meghosszabbítására akkor kerülhet sor, ha az egyéni eset konkrét körülményei miatt szükségesnek bizonyul. Az önkéntes visszatérés elősegítése érdekében a tagállamoknak megfelelőbb támogatást és tanácsadást kell nyújtaniuk a hazatéréshez, valamint az Európai Visszatérési Alapból rendelkezésre álló megfelelő pénzeszközöket a lehető legoptimálisabb módon kell felhasználniuk.

(11) A kiutasítással kapcsolatos határozatokra vonatkozóan minimális közös jogi biztosítékokat kell megállapítani, amelyek garantálják az érintett személyek érdekeinek hatékony védelmét. […]

[…]

(14) A nemzeti kiutasítási intézkedések hatályát európai szintre kell kiterjeszteni a minden tagállam területére érvényes, a beutazást és a tartózkodást megakadályozó beutazási tilalom megállapításával. […]”

4 Az említett irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 3. cikke szerint:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások érvényesek:

[…]

3. »kiutasítás«: egy harmadik országbeli állampolgár visszatérési folyamata, függetlenül attól, hogy visszatérési kötelezettség önkéntes teljesítéséről vagy kitoloncolásról van szó:

– a származási országába, vagy

– egy tranzit országba közösségi vagy kétoldalú visszafogadási megállapodásoknak vagy egyéb megegyezéseknek megfelelően, vagy

– más harmadik országba, ahova az érintett harmadik országbeli állampolgár önkéntesen vissza kíván térni és amely őt befogadja;

4. »kiutasítási határozat«: közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogszerűtlenségét megállapítja vagy kimondja, és visszatérési kötelezettséget állapít meg vagy mond ki.

[…]

6. »beutazási tilalom«: a kiutasítási határozatot kísérő közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely meghatározott időtartamra megtiltja a tagállamok területére való beutazást és a tagállamok területén való tartózkodást;

[…]”

5 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A tagállamok a (2)–(5) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül a területükön illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan kiutasítási határozatot adnak ki.”

6 Ezen irányelv „Önkéntes távozás” című 7. cikkének (1) és (4) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) A kiutasítási határozat a (2) és (4) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül megfelelő, hét naptól harminc napig terjedő határidőt állapít meg az önkéntes távozásra. A tagállamok nemzeti jogszabályaikban előírhatják, hogy ilyen határidőt kizárólag az érintett harmadik országbeli állampolgár kérelme alapján biztosítanak. Ebben az esetben a tagállamok tájékoztatják az érintett harmadik országbeli állampolgárokat az ilyen irányú kérelem benyújtásának lehetőségéről.

A fent említett határidő nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az érintett harmadik országbeli állampolgárok előbb távozzanak.

[…]

(4) Amennyiben fennáll a szökés veszélye, vagy ha a jogszerű tartózkodás iránti kérelmet elutasították, mivel az nyilvánvalóan megalapozatlan volt vagy azt csalárd módon nyújtották be, továbbá amennyiben az érintett személy veszélyezteti a közrendet, a közbiztonságot vagy a nemzetbiztonságot, a tagállamok eltekinthetnek az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításától, vagy hét napnál rövidebb határidőt is megállapíthatnak.”

7 A 2008/115 irányelv „Kitoloncolás” című 8. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben nem került sor a 7. cikk (4) bekezdésének megfelelően önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapítására, vagy a visszatérési kötelezettséget az érintettek nem teljesítették a 7. cikk alapján önkéntes távozásra megadott határidőn belül, a tagállamok minden szükséges intézkedést meghoznak a kiutasítási határozat végrehajtásához.

(2) Ha valamely tagállam a 7. cikknek megfelelően önkéntes távozásra vonatkozó határidőt állapított meg, a kiutasítási határozat csak e határidő letelte után hajtható végre, kivéve, ha ezen időszak alatt a 7. cikk (4) bekezdésében említett veszély merül fel.”

8 Ezen irányelv „Beutazási tilalom” című 11. cikke az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„A kiutasítási határozatokkal együtt beutazási tilalmat kell elrendelni:

a) ha az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt, vagy

b) ha a visszatérési kötelezettség teljesítésére nem került sor.

Egyéb esetekben a kiutasítási határozatok párosulhatnak beutazási tilalommal.”

9 Az említett irányelv „Formanyomtatvány” című 12. cikke (1) bekezdésének első albekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A kiutasítási határozatok, és – amennyiben elrendelik – a beutazási tilalomról és a kitoloncolásról szóló határozatok meghozatalára írásban, a tényállás ismertetésével és jogi indokolással, valamint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek feltüntetésével kerül sor.”

10 Az említett irányelv „Jogorvoslatok” című 13. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az érintett harmadik országbeli állampolgár számára biztosítani kell a hatékony jogorvoslathoz való jogot, hogy illetékes bíróság vagy közigazgatósági hatóság, vagy pártatlan és a függetlenség biztosítékával rendelkező tagokból álló illetékes szerv előtt fellebbezéssel élhessen a kiutasításhoz kapcsolódó, a 12. cikk (1) bekezdésében említett határozatok ellen, vagy kérhesse azok felülvizsgálatát.

(2) Az (1) bekezdésben említett hatóságnak vagy szervnek hatáskörében áll felülvizsgálni a kiutasításhoz kapcsolódó, a 12. cikk (1) bekezdésében említett határozatokat, beleértve a határozatok végrehajtásának ideiglenes felfüggesztését, kivéve, ha a nemzeti jog értelmében az ideiglenes felfüggesztés már érvényben van.

(3) Az érintett harmadik országbeli állampolgár számára biztosítani kell a jogi tanácsadás, a jogi képviselet, és szükség esetén a nyelvi segítség igénybevételének lehetőségét.

(4) A jogi segítségnyújtásra vonatkozó nemzeti jogszabályokkal vagy szabályokkal összhangban, a tagállamoknak kérésre térítésmentesen biztosítaniuk kell a szükséges jogi segítséget és/vagy képviseletet, és rendelkezhetnek úgy, hogy az ingyenes jogi segítségnyújtást és/vagy képviseletet a [menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól szóló, 2005. december 1-jei] 2005/85/EK [tanácsi] irányelv [HL 2005. L 326., 13. o.; helyesbítés: HL 2006. L 236., 35. o.] 15. cikk (3)–(6) bekezdésében foglalt feltételekhez kötik.”

11 A 2008/115 irányelvnek a „Biztosítékok a kiutasítás végrehajtását megelőzően” című 14. cikke az (1) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„A 16. és 17. cikkek hatálya alá eső helyzet kivételével a tagállamok a harmadik országbeli állampolgárok tekintetében a lehetőségekhez mérten biztosítják az alábbi elvek figyelembevételét a 7. cikknek megfelelően az önkéntes távozásra engedélyezett időszak alatt, valamint azon időszakok alatt, amelyekre a 9. cikknek megfelelően a kitoloncolást elhalasztották:

a) fenn kell tartani a család egységét a területükön tartózkodó családtagokkal;

b) biztosítani kell a sürgősségi egészségügyi ellátást és a betegségek alapvető kezelését;

c) a kiskorúak számára – tartózkodásuk időtartamától függően – biztosítani kell az iskoláztatást;

d) figyelmet kell fordítani a kiszolgáltatott személyek különleges igényeire.”

A belga jog

12 A loi du 15 décembre 1980 sur l’accès au territoire, le séjour, l’établissement et l’éloignement des étrangers (a külföldiek beutazásáról, tartózkodásáról, letelepedéséről és kiutasításáról szóló, 1980. december 15-i törvény; *Moniteur belge*, 1980. december 31., 14584. o.; a továbbiakban: 1980. december 15-i törvény) 1. cikke 1. §-ának 6°. és 8°. pontja, amellyel a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. és 6. pontját kívánták átültetni, a következőképpen rendelkezik:

„E törvény alkalmazásában:

[…]

6°. kiutasítási határozat: valamely külföldi tartózkodásának jogellenességét és visszatérési kötelezettséget megállapító határozat;

[…]

8°. beutazási tilalom: a kiutasítási határozatot esetlegesen kísérő határozat, amely meghatározott időtartamra megtiltja a Királyság területére vagy az összes tagállam – beleértve a Királyság – területére való beutazást, és a Királyság területén vagy bármely tagállam – beleértve a Királyság – területén való tartózkodást”.

13 E törvény 7. cikke első bekezdésének 1°. és 3°. pontja, amellyel a 2008/115 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését kívánták átültetni, a következőképpen rendelkezik:

„Nemzetközi szerződés kedvezőbb rendelkezéseinek sérelme nélkül azt a külföldit, aki a Királyságban való, három hónapnál hosszabb idejű tartózkodásra vagy az ott való letelepedésre nem jogosult, és nem is rendelkezik engedéllyel, a miniszter vagy megbízottja arra kötelezheti, – illetve az 1., 2., 5., 9., 11. vagy 12. pont szerinti esetekben arra kell, hogy kötelezze –, hogy meghatározott határidőn belül hagyja el az ország területét:

1°. ha a 2. cikkben előírt okmányok nélkül marad a Királyságban;

[…]

3°. ha magatartása alapján úgy ítélik meg, hogy veszélyeztetheti a közrendet vagy a nemzetbiztonságot.”

14 Az említett törvény 39/56. cikkének első bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 39/2. cikkben hivatkozott kereseteket a külföldi sérelem vagy érdek igazolása esetén terjesztheti a Tanács elé.”

15 Ugyanezen törvény 74/11. cikkével a 2008/115 irányelv 11. cikkének (1) bekezdését kívánták átültetni, és az említett 74/11. cikk többek között előírja, hogy a beutazási tilalom időtartamát az adott eset összes releváns körülményének figyelembevételével kell meghatározni.

16 Az 1980. december 15-i törvény 74/14. cikke szerint:

„1. § A kiutasítási határozat harminc napos határidőt állapít meg az államterület elhagyására.

[…]

Az (1) bekezdésben említett, az ország területének elhagyására nyitva álló határidő a harmadik országbeli állampolgárnak a miniszterhez vagy a miniszter megbízottjához benyújtott, indokolással ellátott kérelmére meghosszabbodik, amennyiben bizonyítékot szolgáltatnak arra vonatkozóan, hogy az önkéntes visszatérésre az előírt határidőn belül nem kerülhet sor.

Szükség esetén ez a határidő a harmadik ország állampolgára által a miniszterhez vagy megbízottjához benyújtott, indokolt kérelem alapján meghosszabbítható a helyzetére vonatkozó egyedi körülmények – mint a tartózkodás időtartama, beiskolázott gyermekek, az önkéntes távozás megszervezésének befejezése, valamint egyéb családi és társadalmi kötelékek – figyelembevétele érdekében.

[…]

2. § A harmadik országbeli állampolgár az önkéntes távozásra vonatkozó határidő lejártáig nem toloncolható ki.

A miniszter vagy megbízottja az e határidőn belüli szökés veszélyének elkerülése érdekében megelőző intézkedések megtételére kötelezheti a harmadik országbeli állampolgárt.

[…]

3. § Az 1. §-ban előírt határidőtől el lehet térni, amennyiben:

1°. fennáll a szökés veszélye, vagy

2°. a harmadik országbeli állampolgár nem tett eleget az előírt megelőző intézkedésnek, vagy

3°. a harmadik országbeli állampolgár veszélyt jelent a közrendre vagy a nemzetbiztonságra, vagy

[…]

Ebben az esetben a kiutasítási határozat hét napnál rövidebb határidőt állapít meg, vagy egyáltalán nem állapít meg határidőt.”

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-636/23. sz. ügy

17 A felperes, W – nyilatkozata szerint – marokkói állampolgár. 2015. január 3-án a menekültügyi, migrációs és az adminisztráció egyszerűsítéséért felelős államtitkár megbízottja kiutasítást elrendelő határozatot hozott és hároméves beutazási tilalmat rendelt el vele szemben. 2019. május 22-én W nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be a belga hatóságokhoz. 2019. június 7-én W-t a correctionnele rechtbank Antwerpen (antwerpeni büntetőbíróság, Belgium) a kábítószerrel kapcsolatos jogszabályok megsértése miatt tizennyolc hónap szabadságvesztés-büntetésre ítélte, amelyből kilenc hónapot öt évre felfüggesztett. A Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides (a menekültekkel és hontalanokkal foglalkozó főbiztos hivatala, Belgium) a 2019. július 9-i határozatában W-vel szemben megtagadta a menekült jogállás elismerését és a kiegészítő védelmet.

18 2019. július 18-án a belga hatóságok kiutasítást elrendelő határozatot és nyolc évre szóló beutazási tilalmat elrendelő határozatot fogadtak el W-vel szemben, és azokat W-vel ugyanezen a napon közölték. W számára nem állapítottak meg az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt azzal az indokkal, hogy fennáll a szökés veszélye, és W veszélyt jelent a közrendre és a nemzetbiztonságra.

19 2019. augusztus 19-én benyújtott keresetlevelében W e kiutasítást elrendelő határozat és e beutazási tilalom felfüggesztése és megsemmisítése iránti keresetet terjesztett a kérdést előterjesztő bíróság, azaz, a Raad voor Vreemdelingenbetwistingenhez (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) elé.

20 2019. november 19-i ítéletével e bíróság megsemmisítette a szóban forgó, kiutasítást elrendelő határozatot és beutazási tilalmat, helyt adva W azon érvelésének, amely szerint az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzéséről szóló határozat alapjául szolgáló indokok jogellenesek. Az említett bíróság többek között a Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozva megállapította, hogy a szökés veszélyének értékelését az érintett helyzetének egyedi vizsgálatára kell alapítani, a jelen ügyben a közrend veszélyeztetésének fennállását nem indokolták megfelelően. Ugyanezen bíróság szerint az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megjelölése a kiutasítást elrendelő határozat alapvető vagy lényeges elemét képezi. Következésképpen teljes egészében megsemmisítette a szóban forgó, kiutasítást elrendelő határozatot.

21 A belga állam ezen ítélettel szemben a kiutasítást elrendelő határozat megsemmisítését érintően felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Raad van State-hez (államtanács, Belgium) anélkül azonban, hogy vitatta volna a beutazási tilalom megsemmisítését.

22 A Raad van State (államtanács) a 2022. szeptember 1-jei ítéletével részben hatályon kívül helyezte a jelen ítélet 20. pontjában említett, 2019. november 19-i ítéletet, többek között azzal az indokkal, hogy az önkéntes távozásra vonatkozó határidő biztosítása vagy annak hiánya pusztán végrehajtási intézkedés, amely nem módosítja az érintett külföldi állampolgár jogi helyzetét, mivel az nincs hatással az érintett területen való jogellenes tartózkodás megállapítására.

23 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróságnak újból határoznia kell arról a keresetről, amelyet W a vele szemben hozott, kiutasítást elrendelő határozattal szemben terjesztett elő. E bíróság e kontextusban arra keresi a választ, hogy az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának a kiutasítási határozatban való mellőzése valóban a kiutasítási határozathoz kapcsolódó, jogorvoslati kérelemmel meg nem támadható puszta végrehajtási intézkedésnek

minősül-e, amely nem módosítja az érintett külföldi állampolgár jogi helyzetét. Az említett bíróság többek között úgy véli, hogy mivel az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzése fel van tüntetve a kiutasítási határozatban, és abban e mellőzés indokolása is szerepel, szükségesnek tűnik e kiutasítási határozat ezen aspektusával szemben hatékony jogorvoslatot biztosítani. Ugyanezen bíróság szerint ugyanis az ezzel ellentétes megoldás olyan helyzetekhez vezethet, amelyekben a beutazási tilalom elrendelésének maga a jogalapja, tehát az, hogy az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt, nem vitatható, mivel a Raad van State (államtanács) azt sem fogadja el, hogy egy olyan keresetben, amely kizárólag a beutazási tilalom ellen irányul, elő lehessen terjeszteni egy jogalapot az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzésével szemben, többek között azért, mert egy másik határozattal szembeni jogalapról van szó. A kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a 2008/115 irányelv 11. cikkének (1) bekezdése szerint a kiutasítási határozatokkal együtt beutazási tilalmat is el kell rendelni, ha az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt.

24 A kérdést előterjesztő bíróság, mivel úgy véli, hogy a Raad van State (államtanács) 2022. szeptember 1-jei ítéletét követően a helyzetét az jellemzi, hogy az előtte megtámadott egyetlen jogi aktus az érintett területről való kiutasítást elrendelő határozat, amely nem biztosít határidőt az önkéntes távozásra, arra keresi a választ, hogy az illetékes hatóság köteles-e vagy jogosult-e új, beutazási tilalmat elrendelő határozatot hozni, e bíróság tehát az ilyen határozat akár jelentős idő elteltét követő meghozatalát érintően vet fel kérdést. Az említett bíróság többek között azt is meg kívánja tudni, hogy az önkéntes távozásra vonatkozó határidő biztosításának a kiutasítási határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettség keretében történő mellőzése e kiutasítási határozat lényeges elemének minősül-e, aminek következtében, ha e határidőt illetően jogellenességet állapítanak meg, az említett kiutasítási határozat teljes egészében semmissé válik, és új kiutasítási határozatot kell hozni.

25 E körülmények között a Raad voor Vreemdelingenbenbetwistingen (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 2008/115 irányelv 7. cikkének (4) bekezdését, 8. cikkének (1) és (2) bekezdését és 11. cikkének (1) bekezdését – együttesen vagy külön-külön –, a 2008/115 irányelv 13. cikkével és [a Charta] 47. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzését puszta végrehajtási intézkedésnek tekintik, amely nem módosítja az érintett külföldi állampolgár jogi helyzetét, mivel az, hogy az önkéntes távozásra vonatkozóan megállapítanak-e határidőt, nem érinti az ország területén való jogellenes tartózkodásnak az előbbi alapjául szolgáló megállapítását?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a 2008/115 irányelv 3. cikkének 6. pontjában szereplő »kísérő« kifejezést és a 2008/115 irányelv 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő »együtt […] kell elrendelni« kifejezést, hogy azokkal nem ellentétes az, ha az illetékes hatóság jelentős idő elteltével is elrendelhet vagy e hatóságnak el kell rendelnie olyan kiutasítási határozaton alapuló beutazási tilalmat, amelyben nem állapítottak meg az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt?

Az e kérdésre adandó nemleges válasz esetén: ebben az esetben azt jelentik-e ezek a kifejezések, hogy olyan kiutasítási határozattal együtt, amelyben nem állapítottak meg az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt, egyidejűleg vagy megfelelően rövid határidőn belül kell beutazási tilalmat elrendelni?

Az e kérdésre adandó igenlő válasz esetén: magában foglalja-e a 2008/115 irányelv 13. cikkében és a [Charta] 47. cikkében biztosított hatékony jogorvoslathoz való jog annak lehetőségét, hogy a kiutasítási határozattal szembeni kereset keretében vitatni lehessen az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzéséről szóló döntés jogszerűségét, ha ennek hiányában a beutazási tilalom jogalapjának jogszerűsége már nem vitatható eredményesen?

3) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a 2008/115 irányelv 7. cikke (1) bekezdésében szereplő »megfelelő […] határidőt állapít meg« kifejezést, valamint a[z ezen irányelv] 3. cikkének 4. pontjában szereplő »és visszatérési kötelezettséget« kifejezést, hogy a távozási kötelezettség keretében a határidő megállapítása, vagy mindenesetre a határidő megállapításának mellőzése a kiutasítási határozat lényeges elemének minősül, amely folytán az e határidőt érintő jogellenesség megállapítása esetén a kiutasítási határozat teljes egészében semmissé válik, és új kiutasítási határozatot kell hozni?

Amennyiben a Bíróság azt az álláspontot képviselné, hogy a határidő megállapításának mellőzése nem minősül a kiutasítási határozat lényeges elemének, milyen gyakorlati hatállyal és milyen végrehajthatósággal rendelkezik a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontja értelmében vett, a határidőre vonatkozó elemet nélkülöző kiutasítási határozat abban az esetben, ha az érintett tagállam nem élt a 2008/115 irányelv 7. cikkének [(1) bekezdése] szerinti, arra vonatkozó lehetőséggel, hogy határidő csak az érintett állampolgár kérelme alapján kerüljön megállapításra?”

A C-637/23. sz. ügy

26 X a nyilatkozata szerint két éve érkezett Belgiumba, ott a fiútestvérénél tartózkodik, és algériai állampolgár.

27 2023. január 27-én X-et egy külföldiek ellenőrzésére vonatkozó igazgatási jelentés nyomán megfosztották szabadságától.

28 2023. január 28-án X-szel kiutasítást elrendelő határozatot közöltek, amelyhez kitoloncolás és idegenrendészeti őrizet, valamint két évre szóló beutazási tilalom kapcsolódott. Az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt.

29 Az önkéntes távozásra vonatkozó határidő X tekintetében való meghatározása mellőzésének indokaként a határozat azt tüntette fel, hogy az 1980. december 15-i törvény 74/14. cikke 3. §-ának 1°. pontja értelmében véve fennáll a szökés veszélye. E határidő megállapításának mellőzését többek között a következőképpen indokolták:

„1. Az érintett a jogellenes belépését követően, jogellenes tartózkodása alatt vagy az e törvényben előírt határidőn belül nem nyújtott be tartózkodási engedély vagy nemzetközi védelem iránti kérelmet.

Az érintett azt állítja, hogy két éve tartózkodik Belgiumban. A közigazgatási iratokból nem tűnik ki, hogy tartózkodását a jogszabályban előírt módon megpróbálta volna jogszerűvé tenni.

3. Az érintett a hatóságokkal való érintkezése során nem működik együtt, vagy nem működött együtt.

Az érintett a [jogszabályi] határidőn belül nem jelentkezett az önkormányzatnál, és semmilyen bizonyítékkal nem szolgált arra vonatkozóan, hogy szállodában lakik.”

30 X szabadon bocsátását a tribunal de première instance du Hainaut, division de Mons (hainauti elsőfokú bíróság, monsi kollégium, Belgium) 2023. február 6-i ítélete rendelte el, amelyet a cour d'appel de Mons (monsi fellebbviteli bíróság, Belgium) vádtanácsa a 2023. február 21-i ítéletével másodfokon helybenhagyott.

31 X a 2023. február 6-án benyújtott keresetlevelével a 2023. január 28-án hozott, kiutasítást és kitoloncolást elrendelő határozat, és az ugyanekkor elrendelt beutazási tilalom felfüggesztése és megsemmisítése iránti keresetet terjesztett a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság, Belgium), azaz, a kérdést előterjesztő bíróság elé.

32 X a kiutasítást és kitoloncolást elrendelő ezen határozatot illetően e bíróság előtt lényegében arra hivatkozik, hogy a belga állam nem tartotta tiszteletben az őt terhelő azon kötelezettséget, hogy a szökés veszélyének megállapítása előtt egyedi vizsgálatot folytasson le. X ezenkívül azzal érvel, hogy nem elegendő az 1980. december 15-i törvény 1. cikkének 2. §-ában foglalt kritériumokra hivatkozni, hanem azt is igazolni kell, hogy e kritériumok mennyiben alkalmazandók az egyes esetekre. X álláspontja szerint az említett határozat indokolása és a közigazgatási iratok nem teszik érthetővé, hogy a belga állam miért hivatkozott a szökés veszélyére az e törvényben előírt rendes harminc napos határidő alkalmazásának mellőzése érdekében. E beutazási tilalmat illetően X azzal érvel, hogy azt szintén nem indokolták megfelelően és elégségesen abban a részében, amelyben az X szökésének veszélyére hivatkozik.

33 A kérdést előterjesztő bíróság előtti tárgyaláson feltett, a Belgium területének elhagyására vonatkozó határidő megállapítását mellőző határozat jellegére vonatkozó kérdésre válaszul X azzal érvel, hogy mivel ez a határozat joghatásokat vált ki, többek között ami az őrizetbe vételt és a beutazási tilalmat illeti, az nem tekinthető puszta végrehajtási intézkedésnek, és ezért annak bíróság előtt megtámadhatónak kell lennie. A belga állam a maga részéről azzal érvel, hogy az említett határozattal szemben nincs helye jogorvoslatnak.

34 Az e tárgyaláson feltett, a kitoloncolási határozat megtámadásához fűződő érdek fennmaradására vonatkozó kérdésre válaszul a belga állam azt állítja, hogy ezen érdek X szabadon bocsátására tekintettel megszűnt. E tekintetben X a kérdést előterjesztő bíróság bölcsességére hagyatkozik, e bíróság pedig úgy véli, hogy mivel X-et szabadon bocsátották, a kereset az e határozatra vonatkozó részében okafogyott.

35 Így e bíróság e kontextusban arra keresi a választ, hogy az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának a kiutasítási határozatban való mellőzése e kiutasítási határozat puszta végrehajtási intézkedésének minősül-e, amely nem módosítja az érintett külföldi állampolgár jogi helyzetét. Ezenfelül e bíróság azt a kérdést veti fel, hogy a 2008/115 irányelv 13. cikkében és a [Charta] 47. cikkében biztosított, hatékony jogorvoslathoz való jog magában foglalja-e azt, hogy a kiutasítási határozattal szembeni jogorvoslat keretében vitatni lehessen az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzésére vonatkozó döntés jogszerűségét, ha ennek hiányában az e kiutasítási határozatot kísérő beutazási tilalom jogalapjának jogszerűsége már nem vitatható eredményesen. Végül e bíróság arra keresi a választ, hogy a kiutasítási határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettség keretében az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt érintő rendelkezés e kiutasítási határozat lényeges elemének minősül-e, aminek következtében, ha e határidőt illetően jogellenességet állapítanak meg, az említett kiutasítási határozat teljes egészében semmissé válik, és új kiutasítási határozatot kell hozni.

36 E körülmények között a Conseil du contentieux des étrangers (külföldiekkel kapcsolatos jogi ügyekben eljáró bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 2008/115 irányelv 7. cikkének (4) bekezdését, 8. cikkének (1) és (2) bekezdését és 11. cikkének (1) bekezdését – együttesen vagy külön-külön – a 2008/115 irányelv 13. cikkével és a [Charta] 47. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzését puszta végrehajtási intézkedésnek tekintik, amely nem módosítja az érintett külföldi állampolgár jogi helyzetét, mivel az, hogy az önkéntes távozásra vonatkozóan megállapítanak-e határidőt, nem érinti az ország területén való jogellenes tartózkodásnak az előbbi alapjául szolgáló megállapítását?

Egyebekben a 2008/115 irányelv 13. cikkében és a [Charta] 47. cikkében biztosított, hatékony jogorvoslathoz való jog magában foglalja-e azt, hogy a kiutasítási határozattal szembeni jogorvoslat keretében vitatni lehessen az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzésére vonatkozó döntés jogszerűségét, ha ennek hiányában a beutazási tilalom jogalapjának jogszerűsége már nem vitatható eredményesen?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén úgy kell-e értelmezni a 2008/115 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében szereplő »megfelelő […] határidőt állapít meg« kifejezést, illetve 3. cikkének 4. pontjában szereplő »és visszatérési kötelezettséget« kifejezést, hogy a távozási kötelezettség keretében a határidőre vonatkozó rendelkezés, vagy mindenesetre a határidő megállapításának mellőzése a kiutasítási határozat lényeges elemének minősül, amely folytán az e határidőt érintő jogellenesség megállapítása esetén a kiutasítási határozat teljes egészében semmissé válik, és új kiutasítási határozatot kell hozni?

Ha a Bíróság úgy határoz, hogy a határidő megállapításának mellőzése nem minősül a kiutasítási határozat lényeges elemének, és amennyiben az érintett tagállam a 2008/115 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése keretében nem élt azzal a lehetőséggel, hogy határidő csak az érintett [harmadik országbeli] állampolgár kérelme alapján kerüljön megállapításra, milyen gyakorlati hatályt és milyen végrehajthatóságot kell tulajdonítani a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontja értelmében vett, a határidőre vonatkozó részétől megfosztott kiutasítási határozatnak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A C-636/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről, és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés első részéről

37 A kérdést előterjesztő bíróság a C-636/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésével, és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés első részével, amelyeket együttesen kell vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy a 2008/115 irányelv 7. cikkének (4) bekezdését, 8. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzését puszta végrehajtási intézkedésnek tekintik, amely nem módosítja az érintett harmadik országbeli állampolgár jogi helyzetét, mivel e határidő biztosítása vagy annak mellőzése nem érinti annak megállapítását, hogy ezen állampolgár az érintett tagállam területén jogellenesen tartózkodik.

38 Az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt biztosító határozat jogi jellegét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/115 irányelv pontosan meghatározza az egyes tagállamok által a harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérésére alkalmazandó eljárást, és megállapítja ezen eljárás egymást követő, különböző szakaszai lefolytatásának a sorrendjét (2011. április 28-i El Dridi ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 34. pont).

39 Ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a tagállamok számára elsődlegesen azon kötelezettséget írja elő, hogy a területükön jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozóan kiutasítási határozatot adjanak ki. A kiutasítási eljárás ezen első szakaszában – bizonyos kivételektől eltekintve – elsőbbséget kell adni az e kiutasítási határozatból eredő kötelezettség önkéntes teljesítésének, amint az az említett irányelv (10) preambulumbekezdéséből kitűnik. E tekintetben ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése megfelelő, hét naptól harminc napig terjedő határidőt állapít meg az önkéntes távozásra (lásd ebben az értelemben: 2011. április 28-i El Dridi ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 35. és 36. pont).

40 A tagállamok mindazonáltal az ezen 7. cikk (4) bekezdésében kifejezetten felsorolt különleges körülmények között – nevezetesen amennyiben fennáll a szökés veszélye, vagy ha a jogszerű tartózkodás iránti kérelmet elutasították, mivel az nyilvánvalóan megalapozatlan volt vagy azt csalárd módon nyújtották be, továbbá amennyiben az érintett személy veszélyezteti a közrendet, a közbiztonságot vagy a nemzetbiztonságot – eltekinthetnek ilyen határidő megállapításától, vagy hét napnál rövidebb határidőt is megállapíthatnak (lásd ebben az értelemben: 2011. április 28-i El Dridi ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 37. pont).

41 Amennyiben valamely tagállam eltekintett az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításától, valamint ha a visszatérési kötelezettséget nem teljesítették az önkéntes távozásra megadott határidőn belül, a 2008/115 irányelv 8. cikkének (1) és (4) bekezdése az érintett tagállamot arra kötelezi, hogy hajtsa végre a kitoloncolást az ehhez szükséges valamennyi intézkedésnek – beleértve adott esetben a kényszerítő intézkedéseket is – az arányosság és az alapvető jogok tiszteletben tartásával történő meghozatala mellett (lásd ebben az értelemben: 2011. április 28-i El Dridi ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 38. pont).

42 Ezzel szemben a 2008/115 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy ha valamely tagállam ezen irányelv 7. cikke alapján határidőt állapított meg az önkéntes távozásra, a kiutasítási határozat csak e határidő letelte után hajtható végre, kivéve, ha ezen időszak alatt a 7. cikk (4) bekezdésében említett veszély merül fel.

43 A 2008/115 irányelv által bevezetett visszatérési eljárás szakaszainak egymást követő sorrendje a kiutasítási határozat végrehajtása érdekében meghozandó intézkedések fokozatosságának felel meg, a fokozatosság attól az intézkedéstől, amely a legnagyobb szabadságot biztosítja az érintettnek, vagyis határidőt ad az önkéntes távozására, halad azon intézkedések felé, amelyek leginkább korlátozzák a szabadságát, vagyis a különleges fogdában való őrizet, és az arányosság elvét mindezen szakaszok során biztosítani kell (2011. április 28-i El Dridi ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 41. pont).

44 A fentiekből következik, hogy a kiutasítási határozat – a 2008/115 irányelv 7. cikkének (4) bekezdésében említett helyzetek kivételével – nem hajtható végre azonnal kizárólag azon az alapon, hogy az érintett jogellenesen tartózkodik az érintett tagállamban.

45 Következésképpen az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításáról vagy annak mellőzéséről szóló határozat azonnali jogkövetkezményekkel jár, amelyeket az illetékes nemzeti hatóságoknak végre kell hajtaniuk.

46 Ezenkívül a 2008/115 irányelv 11. cikke (1) bekezdésének első albekezdése előírja, hogy beutazási tilalmat kell elrendelni a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben, ha az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt, vagy ha a visszatérési kötelezettség teljesítésére nem került sor.

47 Az önkéntes távozásra vonatkozó határidő biztosítására vagy annak mellőzésére vonatkozó határozat e jogkövetkezményeinek megállapítása megfelel a 2008/115 irányelv 7. cikkével elérni kívánt célkitűzésnek, mivel e cikk annak előírásával, hogy a tagállamok főszabály szerint kötelesek önkéntes távozásra vonatkozó határidőt biztosítani a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok számára, többek között azt célozza, hogy ezen állampolgárok alapvető jogainak tiszteletben tartása az ezen irányelv 6. cikke alapján hozott kiutasítási határozat végrehajtása során biztosított legyen. Az EUMSZ 79. cikk (2) bekezdésének megfelelően a 2008/115 irányelv célkitűzése ugyanis – amint az annak (2) és (11) preambulumbekezdéséből kitűnik – egy közös normákon és jogi biztosítékokon alapuló hatékony visszatérési és hazatelepülési politika létrehozása annak érdekében, hogy az érintett személyek emberséges módon és alapvető jogaik és méltóságuk teljes mértékű tiszteletben tartása mellett térhessenek vissza (lásd ebben az értelemben: 2015. június 11-i Zh. és O. ítélet, C-554/13, EU:C:2015:377, 47. pont).

48 Az a körülmény, hogy az önkéntes távozásra vonatkozó határidő biztosítása nem változtat az érintett tagállam területén való tartózkodás jogellenességén, nem vonja kétségbe ezt az értelmezést. Bár igaz, hogy a harmadik országbeli állampolgár tartózkodása az önkéntes visszatérésre vonatkozóan számára előírt határidőn belül jogellenes marad, továbbra is fennáll, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának az 53. pontjában lényegében rámutatott – az önkéntes távozásra vonatkozó határidő biztosításának hiánya – amint az a jelen ítélet 45. pontjában megállapításra került – jelentős következményekkel jár ezen állampolgár jogi helyzetére nézve.

49 Végül az említett irányelv 14. cikke (1) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy a 16. és a 17. cikk hatálya alá tartozó helyzet kivételével a tagállamok biztosítják, hogy a harmadik országbeli állampolgárok tekintetében az önkéntes távozásra nyitva álló időszak alatt a lehető legnagyobb mértékben figyelembe vegyék azokat az elveket, amelyek szerint fenn kell tartani a család egységét a területükön tartózkodó családtagokkal, biztosítani kell a sürgősségi egészségügyi ellátást és a betegségek alapvető kezelését, a kiskorúak számára – tartózkodásuk időtartamától függően – biztosítani kell az iskoláztatást, és figyelmet kell fordítani a kiszolgáltatott személyek különleges igényeire.

50 Következésképpen az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapítására vagy annak mellőzésére vonatkozó határozat nem tekinthető puszta végrehajtási intézkedésnek, amely nem módosítja az érintett harmadik országbeli állampolgár jogi helyzetét.

51 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-636/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre, valamint a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés első részére azt a választ kell adni, hogy a 2008/115 irányelv 7. cikkének (4) bekezdését, 8. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzését puszta végrehajtási intézkedésnek tekintik, amely nem módosítja az érintett harmadik országbeli állampolgár jogi helyzetét.

A C-636/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés harmadik részéről, és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés második részéről

52 A kérdést előterjesztő bíróság a C-636/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés harmadik részével, és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés második részével lényegében arra vár választ, hogy a 2008/115 irányelv 13. cikkét a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az megköveteli, hogy az önkéntes távozást érintő határidő megállapításának mellőzésére vonatkozó határozat bírósági jogorvoslati eljárás keretében megtámadható legyen.

53 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv 13. cikkének (1) bekezdése hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosít az érintett harmadik országbeli állampolgár számára annak érdekében, hogy illetékes bíróság vagy közigazgatósági hatóság, vagy pártatlan és a függetlenség biztosítékával rendelkező tagokból álló illetékes szerv előtt vitathassa a kiutasítási határozatokat, a tagállamok területére való beutazási tilalomról szóló határozatokat és a kitoloncolásról szóló határozatokat.

54 Ezek az eljárási garanciák, összefüggésben a 2008/115 irányelv 12. cikkének (1) bekezdésében előírtakkal, nevezetesen a tagállamok azon kötelezettségével, hogy a kiutasítási határozataikat írásban hozzák meg, megjelölve a ténybeli és jogi indokokat, valamint a jogorvoslati lehetőségeket, biztosítják az érintettnek az őt hátrányosan érintő határozattal szemben való védelmét és védekezését (lásd ebben az értelemben: 2014. december 11-i Boudjlida ítélet, C-249/13, EU:C:2014:2431, 58. pont).

55 Konkrétan abban az esetben, ha az illetékes nemzeti hatóság kiutasítási határozatot kíván hozni, e hatóságnak ezzel kapcsolatban meg kell hallgatnia az érintettet. A kiutasítási határozat meghozatalát megelőző meghallgatáshoz való jogból következik az illetékes nemzeti hatóságok arra irányuló kötelezettsége, hogy lehetővé tegyék az érintett számára az álláspontja kifejtését a visszatérése módjairól, azaz a távozás határidejéről és a visszatérés önkéntes vagy kötelező jellegéről. Így az érintett, jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárnak lehetősége lesz arra, hogy amennyiben úgy kívánja, bírósági jogorvoslat keretében vitassa a helyzetének a közigazgatási szerv általi értékelését (lásd ebben az értelemben: 2014. december 11-i Boudjlida ítélet, C-249/13, EU:C:2014:2431, 49., 51. és 57. pont).

56 E körülmények között a hatékony jogorvoslatot mind az önkéntes távozásra vonatkozó határidő biztosítására vagy annak mellőzésére vonatkozó határozatot, mind pedig e határidő tartamát illetően biztosítani kell. Az érintett harmadik országbeli állampolgár számára ugyanis lehetséges kell, hogy legyen az, hogy bíróság vagy hasonló pártatlan fórum előtt megtámadja a 2008/115 irányelv 7. cikkének (4) bekezdése alapján elfogadott olyan határozatot, amely nem biztosít számára határidőt az önkéntes távozásra, valamint lehetséges kell, hogy legyen az is, hogy vitassa az e 7. cikk (1) bekezdése alapján a távozásra vonatkozóan számára biztosított határidő megfelelőségét.

57 A C-636/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés harmadik részére, valamint a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdés második részére azt a választ kell adni, hogy a 2008/115 irányelv 13. cikkét a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az önkéntes távozást érintő határidő megállapításának mellőzésére vonatkozó határozatnak bírósági jogorvoslati eljárás keretében megtámadhatónak kell lennie.

A C-636/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés első és második részéről

58 A kérdést előterjesztő bíróság a C-636/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésének első és második részével lényegében arra vár választ, hogy abban az esetben, ha az ezen ügyben előterjesztett első kérdésre igenlő választ kell adni, úgy kell-e értelmezni a 2008/115 irányelv 3. cikkének 6. pontjában, illetve 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő »kísérő« és »együtt […] kell elrendelni« kifejezést, hogy azokkal nem ellentétes, ha az illetékes hatóság akár jelentős idő elteltével rendel el olyan kiutasítási határozaton alapuló beutazási tilalmat, amelyben nem állapítottak meg az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt.

59 Emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 6. pontja a „beutazási tilalom” fogalmát a következők szerint határozza meg: „a kiutasítási határozatot kísérő közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely meghatározott időtartamra megtiltja a tagállamok területére való beutazást és a tagállamok területén való tartózkodást”. A kiutasítási határozatot ezen irányelv 3. cikkének 4. pontja úgy határozza meg, hogy az „közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogellenességét megállapítja vagy kimondja, és visszatérési kötelezettséget állapít meg vagy mond ki”.

60 A 2008/115 irányelv (14) preambulumbekezdése értelmében a beutazási tilalom arra irányul, hogy a címzettje számára tiltott legyen az összes tagállam területére való beutazás, és az e területeken való tartózkodás, így a nemzeti kiutasítási intézkedések hatályát „európai dimenzióval” ruházza fel.

61 Amint arra a jelen ítélet 46. pontja emlékeztetett, ezen irányelv 11. cikkének (1) bekezdése értelmében „[a] kiutasítási határozatokkal együtt beutazási tilalmat kell elrendelni, ha az önkéntes távozásra nem állapítottak meg határidőt, vagy ha a visszatérési kötelezettség teljesítésére nem került sor. Egyéb esetekben a kiutasítási határozatok párosulhatnak beutazási tilalommal.”

62 A 2008/115 irányelv 3. cikke 4. és 6. pontjának, valamint 11. cikke (1) bekezdésének szövegéből az következik, hogy a „beutazási tilalom” a kiutasítási határozat kiegészítésére irányul, megtiltva az érintett számára, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 3. pontjában meghatározottak szerinti „kiutasítás[át]” és így a tagállamok területéről való távozását követő meghatározott ideig újból beutazzon e területre, és ezt követően ott tartózkodjon. Következésképpen a beutazási tilalom csak attól az időponttól fejti ki hatását, amikor az érintett ténylegesen elhagyja a tagállamok területét (2021. június 3-i Westerwaldkreis ítélet, C-546/19, EU:C:2021:432, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

63 Ebből következik, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 6. pontjában, illetve 11. cikkének (1) bekezdésében szereplő »kísérő« és »együtt […] kell elrendelni« kifejezés a jelen ítélet 62. pontjában említett ítélkezési gyakorlat értelmében vett „kiegészít” kifejezéssel azonosítható.

64 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 66–68. pontjában lényegében rámutatott, a Bíróság a „kiegészít” igét nem abban az értelemben használta, hogy a beutazási tilalom csak az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapítását mellőző kiutasítási határozattal egyidejűleg, vagy rövid idővel azt követően rendelhető el, hanem abban az értelemben, hogy e tilalom e határozat „kiegészítése”, és e kifejezés olyan érdemi kapcsolatra utal, amelyet az jellemez, hogy az említett határozat főszabály szerint e beutazási tilalom érvényességének szükséges előfeltételét képezi.

65 Ezt az értelmezést a 2008/115 irányelv 11. cikke (1) bekezdésének szövege is megerősíti. Ugyanis nemcsak az állapítható meg, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által felvetett, és az e 11. cikk (1) bekezdésének a) pontjában előírt azon eset, amelyben a beutazási tilalmat az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzése miatt rendelik el, nem követel meg semmilyen egyidejűséget az érintett kiutasítási határozat és beutazási tilalom között, hanem az is, hogy az említett 11. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett eset kifejezetten kizárja az ilyen kapcsolatot, mivel az egy kiutasítási határozatot követően elrendelt beutazási tilalomra vonatkozik.

66 Következésképpen az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapítását mellőző kiutasítási határozathoz kapcsolódó beutazási tilalom elrendelésére hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság nem köteles arra, hogy e határozatot és e beutazási tilalmat egyidejűleg fogadja el, és arra sem, hogy e tilalmat akár rövid idővel e kiutasítási határozatot követően rendelje el.

67 A C-636/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdés első és második részére azt a választ kell adni, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 6. pontját és 11. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes, ha az illetékes hatóság akár jelentős idő elteltével rendel el olyan kiutasítási határozaton alapuló beutazási tilalmat, amelyben nem állapítottak meg az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt.

A C-636/23. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdésről és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésről

68 A kérdést előterjesztő bíróság a C-636/23. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdésével és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontját és 7. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a kiutasítási határozatban szereplő, az önkéntes távozásra vonatkozó határidőre vonatkozó rendelkezés jogellenessége e kiutasítási határozat egészének megsemmisítését vonja maga után. Nemleges válasz esetén, és abban az esetben, ha az érintett tagállam nem élt az e 7. cikk (1) bekezdésében előírt azon lehetőséggel, hogy az említett határidőt csak az érintett harmadik országbeli állampolgár kérelme alapján határozza meg, a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy milyen gyakorlati hatálya és végrehajthatósága van az olyan kiutasítási határozatnak, amelyben nem szerepel az említett, az önkéntes távozás határidejére vonatkozó rendelkezés.

69 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontja értelmében a „kiutasítási határozat” olyan közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogellenességét megállapítja vagy kimondja, és visszatérési kötelezettséget állapít meg vagy mond ki. Ugyanezen irányelv 3. cikkének 3. pontja értelmében ez a visszatérési kötelezettség arra kötelezi az érintett személyt, hogy visszatérjen vagy a származási országába, vagy egy tranzitországba, vagy más olyan harmadik országba menjen, ahova önkéntesen vissza kíván térni, és amely őt befogadja (2020. május 14-i Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság ítélet, C-924/19 PPU és C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 114. pont).

70 Ennélfogva a 2008/115 irányelv 3. cikke 4. pontjának magából a szövegéből kitűnik, hogy a visszatérési kötelezettség megállapítása vagy kimondása képezi a kiutasítási határozat két alkotóeleme közül az egyiket, és ez a visszatérési kötelezettség – e cikk 3. pontjára tekintettel – nem képzelhető el célország meghatározása nélkül, amelynek az e 3. pontban említett országok valamelyikének kell lennie (2020. május 14-i Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság ítélet, C-924/19 PPU és C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 115. pont).

71 Ebből következik, hogy amennyiben az illetékes nemzeti hatóság módosítja a korábbi kiutasítási határozatban említett célországot, e kiutasítási határozat e lényeges pontját olyan mértékben módosítja, hogy azt a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontja értelmében új kiutasítási határozat elfogadásának kell tekinteni (2020. május 14-i Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság ítélet, C-924/19 PPU és C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 116. pont).

72 A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a kiutasítási határozatban szereplő, az önkéntes távozás határidejére vonatkozó rendelkezés a jelen ítélet 69–71. pontjában említett ítélkezési gyakorlattal analóg módon szerves részét képezi-e az e határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettségnek, aminek eredményeképpen az e rendelkezést érintő jogellenesség azzal a hatással jár, hogy az említett határozat teljes egészében semmissé válik.

73 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a „kiutasítás” fogalmának a 2008/115 irányelv 3. cikkének 3. pontjában szereplő meghatározása kifejezetten utal a kiutasítás önkéntes vagy kikényszerített jellegére. E meghatározás szerint a visszatérési kötelezettség tárgya egy harmadik országbeli állampolgárnak az e rendelkezésben említett országok valamelyikébe való visszatérésének folyamata, függetlenül attól, hogy visszatérési kötelezettség önkéntes teljesítéséről vagy kitoloncolásról van szó. Következésképpen az a határozat, amellyel az illetékes nemzeti hatóság arról dönt, hogy megállapít-e az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt, e kötelezettség szerves részét képezi.

74 Ezenkívül a jelen ítélet 56. pontjából kitűnik, hogy hatékony jogorvoslatot kell biztosítani mind az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapítására vagy annak mellőzésére vonatkozó határozatot, mind pedig e határidő tartamát illetően.

75 Ebből következik, hogy ha az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapítására vagy annak mellőzésére vonatkozó határozatot vagy e határidő tartamát illetően jogellenességet állapítanak meg, az érintett kiutasítási határozatot teljes egészében meg kell semmisíteni.

76 Ezt az értelmezést megerősíti a 2008/115 irányelvvel elérni kívánt, a jelen ítélet 47. pontjában felidézett cél, amely abban áll, hogy közös normákon és jogi biztosítékokon alapuló hatékony visszatérési és hazatelepülési politikát hozzanak létre annak érdekében, hogy az érintett személyek emberséges módon, valamint alapvető jogaik és méltóságuk teljes mértékű tiszteletben tartása mellett térhessenek vissza.

77 Az említett értelmezés megfelel a 2008/115 irányelv (6) preambulumbekezdésének is, amely szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a harmadik országbeli állampolgárok jogellenes tartózkodását tisztességes és átlátható eljárással szüntessék meg. Ezenfelül e preambulumbekezdés szerint az uniós jog általános elveinek megfelelően az ezen irányelv értelmében meghozott határozatokat eseti alapon és tárgyilagos kritériumok szerint kell meghozni, ami azt vonja maga után, hogy a jogellenes tartózkodás puszta tényén kívül egyéb szempontokat is figyelembe kell venni. Közelebbről, amint azt a Bíróság már megállapította, az arányosság elvét az említett irányelv által bevezetett kiutasítási eljárás minden szakasza folyamán tiszteletben kell tartani, ideértve a kiutasítási határozathoz kapcsolódó szakaszt is, amelynek keretében az érintett tagállamnak állást kell foglalnia az önkéntes távozásra vonatkozó határidőnek az ugyanezen irányelv 7. cikke szerinti megadásáról (2015. június 11-i Zh. és O. ítélet, C-554/13, EU:C:2015:377, 49. pont).

78 Következésképpen a „visszatérési kötelezettség” fogalmát mint a kiutasítási határozat alkotóelemét úgy kell értelmezni, hogy az tükrözze a kiutasítási politika hatékonysága és az érintettek alapvető jogainak tiszteletben tartása közötti egyensúlyt, amint arra a főtanácsnok az indítványának 81. pontjában rámutatott. Minden olyan értelmezés, amely szerint a kiutasítási határozatban szereplő, az önkéntes távozás határidejére vonatkozó rendelkezés nem képezi szerves részét az e határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettségnek, veszélyeztetné ezt az egyensúlyt, és így ellentétes lenne a 2008/115 irányelv céljával.

79 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 75. pontjában elfogadott értelmezést nem vonja kétségbe, hogy ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése lehetőséget biztosít a tagállamoknak arra, hogy nemzeti jogszabályaikban előírják, hogy önkéntes távozásra vonatkozó határidő kizárólag az érintett harmadik országbeli állampolgár kérelme alapján kerül megállapításra.

80 Ilyen esetben e rendelkezés arról adna tájékoztatást, hogy az önkéntes távozásra vonatkozó határidő nem kerül megállapításra, mivel az ilyen határidővel kapcsolatos értékelésre vonatkozó eljárási feltétel nem teljesül. Márpedig az említett rendelkezésnek az illetékes hatóságok általi alkalmazása a 2008/115 irányelvnek az ezen irányelv (6) és (10) preambulumbekezdésével, valamint a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett 13. cikke szerint szintén bírósági felülvizsgálat tárgyát képezi. Ebből következik, amint arra a főtanácsnok az indítványának 83. pontjában rámutatott, hogy az ezen rendelkezést érintő jogellenesség hatással lenne az érintett kiutasítási határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettségre, következésképpen pedig e határozat egészére.

81 Végül hangsúlyozni kell, hogy a kiutasítási határozat teljes egészében történő megsemmisítése nem érinti a 2008/115 irányelvvel elérni kívánt, a kiutasítási politika hatékonyságára irányuló célkitűzést, mivel e megsemmisítés nem jelenti szükségképpen azt, hogy az ezen irányelv alapján megindított eljárást az elejétől fogva újra lefolytatják (lásd ebben az értelemben: 2016. február 15-i N. ítélet, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 75. pont), és nem jelenti akadályát annak, hogy az illetékes hatóság olyan új kiutasítási határozatot fogadjon el, amely magában foglalja a megállapított szabálytalanság orvoslásához szükséges intézkedéseket (lásd analógia útján: 2016. január 28-i CM Eurologistik és GLS ítélet, C-283/14 és C-284/14, EU:C:2016:57, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

82 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-636/23. sz. ügyben előterjesztett harmadik kérdésre és a C-637/23. sz. ügyben előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontját és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a kiutasítási határozatban szereplő, az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt érintő rendelkezés szerves részét képezi az e határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettségnek, így ha az önkéntes távozás határidejére vonatkozó e rendelkezés jogellenességét állapítják meg, az említett határozatot teljes egészében meg kell semmisíteni.

A költségekről

83 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

1) **A harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 7. cikkének (4) bekezdését, 8. cikkének (1) és (2) bekezdését, valamint 11. cikkének (1) bekezdését**

   a következőképpen kell értelmezni:

   azokkal ellentétes, ha az önkéntes távozásra vonatkozó határidő megállapításának mellőzését puszta végrehajtási intézkedésnek tekintik, amely nem módosítja az érintett harmadik országbeli állampolgár jogi helyzetét.

2) **A 2008/115 irányelv 13. cikkét az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben**

   a következőképpen kell értelmezni:

   az önkéntes távozást érintő határidő megállapításának mellőzésére vonatkozó határozatnak bírósági jogorvoslati eljárás keretében megtámadhatónak kell lennie.

3) **A 2008/115 irányelv 3. cikkének 6. pontját és 11. cikkének (1) bekezdését**

   a következőképpen kell értelmezni:

   azokkal nem ellentétes, ha az illetékes hatóság akár jelentős idő elteltével rendel el olyan kiutasítási határozaton alapuló beutazási tilalmat, amelyben nem állapítottak meg az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt.

4) **A 2008/115 irányelv 3. cikkének 4. pontját és 7. cikkét**

   a következőképpen kell értelmezni:

   a kiutasítási határozatban szereplő, az önkéntes távozásra vonatkozó határidőt érintő rendelkezés szerves részét képezi az e határozatban előírt vagy megállapított visszatérési kötelezettségnek, így ha az önkéntes távozás határidejére vonatkozó e rendelkezés jogellenességét állapítják meg, az említett határozatot teljes egészében meg kell semmisíteni.

Aláírások